

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΒΡΑΒΕΙΩΝ
ΚΡΑΤΙΚΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΒΡΑΒΕΙΑ 2019 ΓΙΑ ΤΟ ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΕΤΟΣ 2018

ΣΚΕΠΤΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΝΟΜΗ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΒΡΑΒΕΙΩΝ 2019

Στη συνεδρίαση της 25ης Μαΐου 2019, η Επιτροπή Απονομής Κρατικών Λογοτεχνικών Βραβείων 2019 για το εκδοτικό έτος 2018, κατέληξε στις εξής αποφάσεις:

Το **Μεγάλο Βραβείο Γραμμάτων** απονέμεται στη **Μάρω Δούκα** για τη συνολική προσφορά του έργου της στα γράμματα.

Η Μάρω Δούκα γεννήθηκε το 1947 στα Χανιά. Σπούδασε ιστορία και αρχαιολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Στη λογοτεχνία εμφανίστηκε το 1974, με τρεις νουβέλες (*Η πηγάδα, Κάτι άνθρωποι, Πού 'ναι τα φτερά;*). Το 1976 εξέδωσε τη συλλογή διηγημάτων *Καρέ φιξ και άλλα διηγήματα* και το 1979 καθιερώθηκε στα γράμματα με το μυθιστόρημά της *Αρχαία σκουριά*. Έχει εκδώσει συνολικά τρεις νουβέλες, δυο συλλογές διηγημάτων, δέκα μυθιστορήματα (*Πλωτή πόλη, 1983· Οι λεύκες ασάλευτες, 1987· Εις τον πάτο της εικόνας, 1990· Ένας σκούφος από πορφύρα, 1996· Ουράνια μηχανική, 1999· Αθώοι και φταίχτες, 2004· Το δίκιο είναι ζόρικο πολύ, 2010· Έλα να πούμε ψέματα, 2014· Πύλη εισόδου, 2019*), δύο δοκίμια (*Ο πεζογράφος και το πιθάρι του, 2013· Τίποτα δεν χαρίζεται, 2016*) και μια μαρτυρία (*Τα μαύρα λουστρίνια, 2005*). Έχει επιμεληθεί δύο ανθολογίες του Γεωργίου Βιζυηνού και εκδόσεις της Μέλπως Αξιώτη. Τιμήθηκε με το Βραβείο Νίκος Καζαντζάκης του Δήμου Ηρακλείου για το μυθιστόρημα *Αρχαία σκουριά*, με το Β' Κρατικό Βραβείο Λογοτεχνίας για το μυθιστόρημα *Πλωτή πόλη*, με τα Βραβεία Κώστα Ουράνη της Ακαδημίας Αθηνών, *Balkanika* και *Καβάφη* για το μυθιστόρημα *Αθώοι και φταίχτες*, καθώς και με το βραβείο Νίκος Θέμελης του ηλεκτρονικού περιοδικού *Αναγνώστης* για το μυθιστόρημα *Έλα να πούμε ψέματα*. Διηγήματα και μυθιστορήματα της έχουν μεταφραστεί στα αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά και ιταλικά.

Η επιτροπή κρίνει ότι με τη μακροχρόνια και πλούσια προσφορά της στα ελληνικά γράμματα, η Μάρω Δούκα υπηρετεί επάξια το ατομικό και το συλλογικό στοιχείο, ψηλαφώντας σε βάθος τις κοινωνικές, πολιτικές και ιστορικές εκφάνσεις της εκάστοτε εποχής, χτίζοντας σύνθετους και μεστούς χαρακτήρες, ενσωματώνοντας νεωτερικές αφηγηματικές τεχνικές, κατορθώνοντας εν τέλει να αποτυπώσει, με εφελτήριο το κληροδότημα των μεταπολεμικών γενιών, το στίγμα της μεταπολίτευσης, και γι' αυτό της απονέμει το **Μεγάλο Βραβείο Γραμμάτων** για τη συνολική προσφορά του έργου της.

***

Το Βραβείο **Μυθιστορήματος** απονέμεται κατά πλειοψηφία στον **Γιώργο Παπαδάκη** για το βιβλίο του **Ο ταχυδρόμος** (εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της Εστίας). Με δεξιοτεχνία, γλώσσα άκρως ρεαλιστική και γραφή λιτή και μεστή, ο συγγραφέας αφηγείται σε πρώτο πρόσωπο την ιστορία ενός ταχυδρόμου σε μια ορεινή κοινότητα της μεταπολεμικής Κρήτης, τα σκληρά ήθη και έθιμα, τους συμβιβασμούς και τις φιμώσεις, τους περιορισμούς που θέτουν οι άγραφοι νόμοι της κοινότητας και της οικογένειας σε κάθε προσπάθεια του κεντρικού ήρωα να διεκδικήσει τη ζωή που διακαώς επιθυμεί.

Επίσης, συζητήθηκαν και συμπεριλήφθηκαν στην τελική ψηφοφορία τα βιβλία της **Μαρίας Γαβαλά, Κόκκινος σταυρός** (εκδόσεις Πόλις) και του **Γιώργου Συμπάρδη, Αδέλφια** (εκδόσεις Μεταίχμιο).

Το μυθιστόρημα της **Μαρίας Γαβαλά** έχει ως κεντρικό κορμό την εξόντωση των χρονίως ιδρυματοποιημένων ψυχασθενών στη χιτλερική Γερμανία, αλλά συνέχει δυο ακόμη θεματικούς κύκλους: τη ζωή της ζωγράφου Μπέρτα Γκέρτρουντ Φλεκ, πριν και κατά τον εγκλεισμό της σε άσυλο, και τη σύγχρονη καθημερινότητα μιας ελληνογερμανίδας φοιτήτριας στη Γερμανία. Ο μυθιστορηματικός χρόνος εγκιβωτίζει αφενός τη γερμανική ιστορία του πρώτου μισού του 20ού αιώνα, αφετέρου τις ελληνογερμανικές σχέσεις τον καιρό της κρίσης.

Το μυθιστόρημα του **Γιώργου Συμπάρδη** εντάσσεται στην παράδοση του ρεαλισμού και επικεντρώνεται στην ανταγωνιστική, συγκρουσιακή σχέση δύο αδελφών στη μεταπολεμική Ελλάδα της υπέρμετρης ανοικοδόμησης και του οικονομικού πλουτισμού, με κέντρο αναφοράς την πόλη της Ελευσίνας. Παράλληλα προς τη δύσκολη σχέση του αφηγητή με τον μεγάλο του αδερφό, σκιαγραφούνται ο οικογενειακός και κοινωνικός τους περίγυρος, και αναδεικνύεται το ιστορικό παρελθόν και παρόν μιας ολόκληρης χώρας.

***

Το Βραβείο **Διηγήματος-Νουβέλας** απονεμήθηκε κατά πλειοψηφία εξ ημισείας στον **Δημήτρη Κανελλόπουλο** για το βιβλίο του **Ο θάνατος του αστρίτη και άλλες ιστορίες** (εκδόσεις Κίχλη) και στη **Δήμητρα Κολλιιάκου** για το έργο της **Αλφαβητάρι εντόμων** (εκδόσεις Πατάκη).

Τα διηγήματα του **Δημήτρη Κανελλόπουλου** βασίζονται στην ανακύκληση της μνήμης και επιχειρούν μια καταβύθιση στο βιωματικό παρελθόν του συγγραφέα. Τόπος των διηγημάτων, τα χωριά της Ηλείας. Χρόνος, από την Μικρασιατική Καταστροφή έως την Μεταπολίτευση του 1974. Πρωταγωνιστές, άνθρωποι της υπαίθρου, αγρότες, κτηνοτρόφοι και έμποροι. Ένας προνεωτερικός κόσμος, απ' όπου δεν λείπουν μυστικοί φόνοι, αυτοκτονίες, ενδοοικογενειακή βία, προκαταλήψεις και αποκλεισμοί. Στα διηγήματα καταγράφονται και οι αλλαγές που σταδιακά επιφέρει στον κόσμο της ελληνικής υπαίθρου η εκβιομηχάνιση.

Στο **Αλφαβητάρι εντόμων** της Δήμητρας Κολλιιάκου, άνθρωποι διασταυρώνονται με έντομα σε 24 ιστορίες, διαγωνίως καφκικές και δεμένες μεταξύ τους, που αναδεικνύουν τα αδιέξοδα της Ευρώπης και του δυτικού ανθρώπου, αλλά και έναν λόγο υπεράσπισης των αξιών της. Στον πυρήνα του βιβλίου βρίσκεται η συναρμογή της ζωής των εντόμων με την ανθρώπινη συνθήκη και στο βάθος τα πολλαπλά οικογενειακά αδιέξοδα. Η αφήγηση ενσωματώνει στίχους, μύθους, πεζογραφικά κείμενα, καθώς και τον επιστημονικό λόγο της γλωσσολογίας και της εντομολογίας.

Συζητήθηκε επίσης και συμπεριλήφθηκε στην τελική ψηφοφορία το βιβλίο της **Μαρίας Στασινοπούλου, Χαμηλή βλάστηση. Θάμνοι, πόες και μπονσάι** (εκδόσεις Κίχλη), όπου σε σύντομες ιστορίες η συγγραφέας μας κάνει κοινωνούς της απώλειας, της έλλειψης και της φθοράς, με γλωσσικά και εκφραστικά μέσα που εντείνουν με λιτότητα, υπαινικτικότητα και

αμεσότητα, αναζωογονητικό χιούμορ και βαθύ στοχασμό την ανάγκη μας να τιθασεύσουμε τον παντοτινό φόβο του αναπόδραστου τέλους.

***

Το Βραβείο **Ποίησης** απονεμήθηκε κατά πλειοψηφία στον **Χάρη Βλαβιανό** για το βιβλίο του **Αυτοπροσωπογραφία του λευκού** (εκδόσεις Πατάκη). Σε αυτή την ώριμη και σύνθετη συλλογή, που βασίζεται στην ώσμωση του ποιητικού και του πεζού λόγου, στη συνύφανση του ποιητικού λυρισμού με το δοκίμιο και τον φιλοσοφικό στοχασμό και στη συνύπαρξη του πρωτότυπου ποιητικού λόγου με μεταφρασμένα ποιήματα του 20ού αιώνα, αναγνωρίζονται ισχυρές διακειμενικές αναφορές και μια ισχυρή παρουσία του ποιητικού εγώ.

Συζητήθηκαν επίσης και συμπεριλήφθηκαν στην τελική ψηφοφορία τα βιβλία του **Δημήτρη Αθηνάκη, Φτηνό κρεβάτι** (εκδόσεις Πόλις) και **Νίκου Σταυρόπουλου, Έβδομος όροφος** (εκδόσεις Το Ροδακίό).

Η ποιητική συλλογή **Φτηνό κρεβάτι** είναι μια συστηματική κάθοδος στο κοινωνικό, ερωτικό και ποιητικό σύμπαν. Παίζοντας με την αναφορικότητα, την αυτοαναφορικότητα, την ερωτική επιθυμία και το κοινωνικό πλαίσιο, ιδίως το περιθώριό του, αντιπαραβάλλοντας γεγονότα και σκηνές, διαμορφώνει μια ποιητική παρουσία που συντονίζεται με τη βοή της μεγαλούπολης και τη φαντασίωση της παγκοσμιοποίησης, και μένει ενεργή στη μνήμη του αναγνώστη.

Η ποιητική σύνθεση του **Νίκου Σταυρόπουλου** διανύει με ευαισθησία και ανάλαφρο μουσικό βηματισμό ιλιγγιώδεις αποστάσεις από τους νεφελώδεις γαλαξίες στις επίγειες αισθήσεις, στην απλωμένη πόλη, στον δρόμο, στην κατοικία, στο δωμάτιο και στο παράθυρο που ανοίγεται σε αυτή την απεραντοσύνη. Η σύνθεση αρχίζει με μια εισπνοή του κόσμου για να τελειώσει με έναν ύμνο του.

***

Το βραβείο **Δοκιμίου – Κριτικής** απονεμήθηκε κατά πλειοψηφία στον **Βαγγέλη Χατζηβασιλείου** για το έργο του **Η κίνηση του εκκρεμούς. Άτομο και κοινωνία στη νεότερη ελληνική πεζογραφία: 1974-2017** (εκδόσεις Πόλις).

Η εκτενής και εμπειριστατωμένη μελέτη του **Βαγγέλη Χατζηβασιλείου** εξετάζει σε βάθος τη νεοελληνική πεζογραφία από το τέλος της δικτατορίας ως το 2017, παρουσιάζοντας τα σημαντικότερα μυθιστορήματα και διηγήματα των τελευταίων σαράντα και πλέον ετών ως διάλογο μεταξύ μιας πεζογραφίας με κοινωνική εστίαση, που στοχάζεται επί της πολιτικής πραγματικότητας, και μιας πεζογραφίας με ατομική εστίαση. Μελετά τα υπο-είδη του μυθιστορήματος, εστιάζει στο εργαστήρι του συγγραφέα και στο τελευταίο κεφάλαιο εξετάζει την αυτοαναφορικότητα στο μυθιστόρημα.

Στην κατηγορία του **Δοκιμίου – Κριτικής** συζητήθηκε ακόμη και συμπεριλήφθηκε στην τελική ψηφοφορία το βιβλίο της **Αλεξάνδρας Σαμουήλ, «Πάντα αριθμώ διέταξας»: Αναλογία, αριθμολογία και ποίηση** (εκδ. Μελάني).

Η μελέτη της **Αλεξάνδρας Σαμουήλ** περιλαμβάνει αφενός την αριθμολογία από τους πυθαγόρειους φιλοσόφους και τον Πλάτωνα μέχρι τον Μπωντλαίρ, αφετέρου μια σειρά μελέτες σε θεματικές της νεοελληνικής λογοτεχνίας και τη σχέση τους με την αριθμολογική σκέψη και την αναλογία μικρόκοσμου και μακρόκοσμου, από το δημοτικό τραγούδι ως τα ποιήματα του Νίκου Εγγονόπουλου, σε μια προσπάθεια ερμηνείας της νεωτερικότητας και της σχέση του μοντέρνου με την παράδοση μέσα από την αριθμολογική σκέψη.

***

Το βραβείο **Μαρτυρίας – Βιογραφίας – Χρονικού – Ταξιδιωτικής λογοτεχνίας** απονεμήθηκε κατά πλειοψηφία στους **Μαρία Καραγιάννη** και **Μ. Ζ. Κοπιδάκη** για το βιβλίο τους **Ελευθέριος Βενιζέλος και Μαρία Ελευθερίου: Η αλληλογραφία (1889-1890)** (εκδόσεις Καστανιώτη).

Η εισαγωγή στην έκδοση της αλληλογραφίας μεταξύ Ελ. Βενιζέλου και της τότε μνηστής του Μαρίας Ελευθερίου είναι ένα λεπτομερέστατο χρονικό των ημερών κατά τις οποίες εξελίχθηκε η ατυχής κρητική επανάσταση του 1888-89 μέσα στον γενικότερο χάρτη της ασκούμενης ελληνικής, ευρωπαϊκής και οθωμανικής πολιτικής και διπλωματίας, με διεξοδική και ιδιαίζοντως ειδοποιημένη έρευνα των ιστορικών και δημοσιογραφικών πηγών της εποχής. Προκύπτει ένα πανοραμικό φρέσκο μιας άδοξης περιόδου του Κρητικού Ζητήματος και της επιχείρησης εφαρμογής στην Κρήτη του Οθωμανικού Τανζιμάτ, με όλα τα πρόσωπα επί σκηνής στις πολυπόικιλες πολιτικές, κοινωνικές, εθνικές αποχρώσεις τους.

Συζητήθηκαν ακόμη και συμπεριλήφθηκαν στην πρώτη και την τελική ψηφοφορία τα βιβλία του **Μιχάλη Γελασάκη, Νίκος Καββαδίας: Ο αρμενιστής ποιητής** (εκδόσεις Άγρα), καθώς και τα έργα του **Σταύρου Ζουμπουλάκη, Στ' αμπέλια** (εκδόσεις Πόλις) και **Δημήτρη Ψαρρά, Ο αρχηγός. Το αίνιγμα του Ν. Μιχαλολιάκου** (εκδ. Πόλις).

Το έργο του **Μιχάλη Γελασάκη**, προϊόν πολύχρονης έρευνας, συγκεντρώνει αθησαύριστο υλικό από και για το έργο και τη ζωή του Νίκου Καββαδία, συμπληρώνοντας το μέχρι τούδε ελλιπές πορτραίτο του (κατά Βάρναλη) «καταραμένου ποιητή με την παιδική αθωότητα» ως διανοουμένου εν πλω, με φόντο ένα εξωτικό και ταυτόχρονα καθημερινό τοπίο. Παρουσιάζεται μεθοδικά ο πυκνοκατοικημένος ανθρωπογεωγραφικός κόσμος ενός μοναχικού ανθρώπου και πολυδιαβασμένου ποιητή.

Η αυτοβιογραφική αφήγηση του **Σταύρου Ζουμπουλάκη** για τις παιδικές καλοκαιρινές διακοπές του στην Πελοπόννησο είναι το πλαίσιο στο οποίο παρουσιάζεται η (σκληρή) αγροτική ζωή της δεκαετίας του '60 (1958-1967). Γραμμένο μέσα από την αναδρομική θεώρηση του εκσυγχρονισμού, της γνώσης και της χρονικής απόστασης, το έργο αναλύει πτυχές της ελληνικής υπαίθρου, χωρίς εξωραϊστικές ή φολκλορικές αντηχήσεις και χωρίς νοσταλγική διάθεση.

Ο **Δημήτρης Ψαρράς** επικεντρώνει το ερευνητικό ενδιαφέρον του στο πρόσωπο, την ιδεολογία και τη στρατηγική του ισόβιου αρχηγού της Χρυσής Αυγής, που με βάση τη χιτλερική αρχή του αρχηγού ορίζει με απόλυτη εξουσία την εθνικοσοσιαλιστική οργάνωση, τη σύσταση, τους στόχους, τη δράση και την ιεραρχία της. Η προσωπογραφία του Μιχαλολιάκου, σύνθεμα

αδιάφυστων τεκμηρίων, πολιτικού στοχασμού και γνώσης της διεθνούς βιβλιογραφίας, είναι αποτέλεσμα μακρόχρονης συστηματικής έρευνας.

***

Το **Ειδικό Βραβείο** σε συγγραφέα που το βιβλίο του προάγει τον διάλογο πάνω σε ευαίσθητα κοινωνικά ζητήματα απονεμήθηκε κατά πλειοψηφία στον **Νίκο Χρυσό** για το έργο του **Καινούργια μέρα** (εκδόσεις Καστανιώτη).

Η **Καινούργια μέρα** του **Νίκου Χρυσού** εισάγει τους αναγνώστες του στον δυσανάγνωστο, σκοτεινό, κόσμο των αστέγων. Τρεις άντρες πυρπολούν ζωντανό έναν ιδιόρρυθμο άστεγο, που φημίζεται στους κύκλους των αστέγων για τις ιστορίες που διηγείται όταν οι καταστάσεις γίνονται απειλητικές και επικίνδυνες γι' αυτούς. Ο νεότερος από τους τρεις δολοφόνους του άστεγου παραμυθά, του Σεβαστιανού, απομακρύνεται από την ομάδα, εισχωρεί στον κόσμο των αστέγων και αρχίζει να ζει μαζί τους, με σκοπό να καταγράψει τις ιστορίες του Σεβαστιανού και να ηχογραφήσει τις ιστορίες των τεσσάρων συντρόφων του.

Συζητήθηκε επίσης και συμπεριλήφθηκε στην τελική ψηφοφορία το βιβλίο του **Δημήτρη Ψαρρά, Ο αρχηγός. Το αίνιγμα του Ν. Μιχαλολιάκου** (εκδ. Πόλις· βλ. πιο πάνω στην κατηγορία Μαρτυρίας – Βιογραφίας – Χρονικού – Ταξιδιωτικής λογοτεχνίας).

***

Το Βραβείο **Πρωτοεμφανιζόμενου Συγγραφέα** (ηλικίας κάτω των 35 ετών) αποφασίστηκε κατά πλειοψηφία **να μην απονεμηθεί** για βιβλία του 2018. Η Επιτροπή έκρινε γι' άλλη μια φορά ότι το όριο ηλικίας που επιβάλλει ο ισχύων νόμος για τους πρωτοεμφανιζόμενους συγγραφείς περιορίζει δραστικά και άδικα τις επιλογές της στην κατηγορία αυτή.

***

Τέλος τιμητική διάκριση απονεμήθηκε ομόφωνα στα λογοτεχνικά περιοδικά **Νησίδες** και **Συριανά Γράμματα** για τη συμβολή τους στη διάδοση, την προαγωγή και τη συζήτηση της λογοτεχνίας.

Η Πρόεδρος

Μαριλίζα Μητσού

Η Αντιπρόεδρος

Μαίρη Λεοντσίνη

Τα Μέλη:

Μιχάλης Χρυσανθόπουλος

Κλαίρη Μιτσοτάκη

Κάλλια Παπαδάκη

Παυλίνα Παμπούδη

Έλενα Χουζούρη

Άννα Αφεντουλίδου

Κώστας Καραβίδας

